

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä työvoimapalvelulaksi

Eduskunta on 7 päivänä syyskuuta 1993 lähettänyt työasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 102 työvoimapalvelulaksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Eero Manner, lainsäädäntöneuvos Juha Peltola, vanhempi hallitussihteeri Antti Posio ja vanhempi hallitussihteeri Eeva-Liisa Hiltunen työministeriöstä, piiripäällikkö Kalerwo Kantola Vaasan työsuojelupiiristä, toimistonjohtaja Helvi Wiklund Vaasan työvoimatoimistosta, toimistonjohtaja Vuokko Marttila Keski-Suomen työvoimapiiristä, toimistonjohtaja Kaija Sepponen Oulaisten työvoimatoimistosta, puheenjohtaja Raimo Vikström, lakimies Anita Prusila ja muusikko Veijo Filppu Suomen Muusikkojen Liitosta, varatuomari Kauko Rautiainen Työvoimanvuokrausalan Työnantajyhdistyksestä, lakimies Jorma Rusanen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, työvoimapolitiittinen asiamies Pekka Castrén Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitosta, työvoimapolitiittinen asiamies Martti Huttunen Liiketoimintajain Keskusliitosta, koulutus- ja työvoimapolitiittinen sihteeri Heikki Liede Akavasta ja puheenjohtaja Salli Saari Psykologiliitosta. Lisäksi valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot johtava työvoimaneuvoja Aarre Järviseltä Nastolan työvoimatoimistosta ja hallituksen puheenjohtaja Visa Lukkariniemeltä Henkilöstöpalvelu Optio Oy:stä. Valiokunta on hankkinut myös tasa-arvovaltuutettu Tuulikki Petäjäniemeltä Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitolle osoitetun lausunnon.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi työvoimapalvelulaki, joka korvaisi nykyisen työnvälityslain, ammatinvalinnanohjauksesta annetun lain ja invalidien työnvälityksen järjestelystä annetun lain. Lisäksi muutettaisiin eräitä työllisyyslain työvoimapalveluja ja niiden järjestämisistä koskevia säännöksiä.

Ehdotetut työvoimapalvelulaki, työllisyyslaki ja työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta an-

nettu laki muodostavat yhdessä työvoimapolitiittisen lainsäädännön, jonka toimeenpanosta työministeriön alainen työhallinto huolehtii.

Esitys liittyy samanaikaisesti eduskunnalle erikseen annettuun hallituksen esitykseen laeiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain ja elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Ehdotettu työvoimapalvelulaki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana, koska se liittyy muihin jo vahvistettuihin lainmuutoksiin, joiden voimaantulo puolestaan riippuu Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) voimaantulosta.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä. Valiokunta ehdottaa kuitenkin 15 §:n 1 momenttiin teknisluonteista tarkistusta, jolla pykälän 1 ja 2 momentin suhdetta selkiytetään.

Valiokunnan mielestä uudella lailla mahdollistetaan työvoimapalveluiden joustava ja tehokas käyttö niin, että työnhakija ja työnantaja kohtaavat mahdollisimman hyvin. Valiokunta korostaa lain tavoitteiden toteuttamisessa 17 §:n mukaista työ-, sosiaali- ja terveydenhuolto- sekä opetusviranomaisten yhteistyötä.

Valiokunta korostaa myös lakiehdotuksen 15 §:ssä säädetyin palvelujen maksuttomuuden tärkeyttä. Työvoimapalveluista työnvälitys, ammatinvalinnanohjaus, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, koulutus- ja ammatitietopalvelu sekä ammatillinen kuntoutus ovat henkilöasiakkaalle maksuttomia. Tasa-arvon toteutumisen kannalta on olennaista peruspalveluiden maksuttomuuden lisäksi säilyttää mahdollisuus saada henkilökohtaista opastusta palveluiden käytöön. Valiokunta kiinnittää huomiota työnantajan edellyttämiin asiakkaan soveltuvuusselvityksiin, jotka saattavat muodostua kustannuksil-

taan kohtuuttomiksi, jos ne tulevat työnhakijan maksettaviksi.

Maksullisten palveluiden hinnoittelussa noudatetaan valtion maksuperustelain (150/92) säännöksiä. Valiokunnan mielestä maksullisten palveluiden hintakehitystä on kuitenkin sikäli seurattava, että aloilla, joilla valtio mahdollisesti tarjoaa yksityisten kanssa samanlaisia maksuun oikeuttavia työnvälityspalveluja, hinnat säilyvät vertailukelpoisina.

Työvoimapalveluiden henkilörekistereiden (19 §) käytössä on erityisen huolella arvioitava, mitkä arkaluonteiset tiedot ovat tehokkaan ja toimivan työnvälityksen kannalta välttämättömiä. Epäselvissä tilanteissa ja erityisesti tietojen koskiessa henkilön yhteiskunnallista vakaumusta ratkaisun on perustuttava työnhakijan omaan arvioon tiedon merkityksestä. Yhteiskunnallista vakaumusta koskevat tiedot on perusteltua kirjata rekisteriin, jos työntekijä haluaa esimerkiksi uskonnollisista tai muusta vakaumuksellisesta syystä rajata tietyt työtehtävät tai tietyt työpaikat

palvelun ulkopuolelle. Olennaista on, että henkilörekisterissä olevia tietoja saa 20 §:n mukaan luovuttaa vain asianomaisen suostumuksella.

Valiokunta kiinnittää huomiota lisääntyvien erittäin lyhyiden työsuhteiden tuomiin oikeus- turva-, sosiaali- ja muihin ongelmiin. Lakiehdotuksen 18 §:n mukainen työhallinnon ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyö luo perustan asian seurannalle ja mahdollisesti tarvittaville toimenpiteille.

Työvoimapalvelulain soveltamiskäytännössä tulee noudattaa tasa-arvolain säännöksiä ja periaatteita. Ihmisarvoisen elämän ja työn puolustamisen lähtökohdista valiokunta katsoo, ettei valtion tukea, työnvälitys- tai muita työvoimapalveluja saa ohjata ihmisarvoa alentaviin töihin. Valiokunta käsittelee asiaa tasa-arvolain uudistuksen yhteydessä myöhemmin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Työvoimapalvelulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Työvoimapalvelut

6—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Työvoimapalveluihin liittyvät etuudet

11—14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Palvelujen maksullisuus

15 §

Valtion työvoimapalvelujen maksut

Edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettut työvoimapalvelut ovat henkilöasiakkaalle maksuttomia. Työnantaja-asiakkaalle maksuttomia ovat (poist.) työnvälityspalvelut.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Yhteistyö

17 ja 18 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Tietosuoja

19 ja 20 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Erinäiset säännökset

21—24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lindroos, varapuheenjohtaja Nordman, jäsenet Koistinen, Komi, P. Leppänen, Mäkipää, Nikula, Rimmi,

J. Roos, Taina, Viljamaa ja Viljanen sekä varajäsenet Ala-Harja, Hiltunen, Koskinen, Vanhanen ja Westerlund.

Vastalause

Esityksellä työvoimapalvelulaiksi (HE 102) on määrä korvata nykyisen työnvälityslain, ammatinvalinnanohjauksesta annetun lain ja invalidien työnvälityksen järjestelystä annetun lain säännökset. Esitys liittyy toiseen hallituksen esitykseen (HE 103) eli esitykseen laeiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain ja elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Työvoimapalvelulain keskeisin sisältö tähtää yksityksen työnvälityksen vapauttamiseen lupavalvonnasta ja työvoiman vuokraustoiminnan sääntelyn purkamiseen. Lainsäädäntökokonaisuus, joka hallituksen esityksen perustelujen mukaan muodostaa työvoimapoliittisen lainsäädännön, koostuu ehdotetusta työvoimapalvelulaista, työllisyyslaista ja työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetusta laista. Perustelujen mukaan näillä keinoilla tavoitellaan työvoimahallinnolle entistä parempia mahdollisuuksia harjoittaa aktiivista työvoimapoliittikkaa työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi.

Käsityksemme mukaan työvoimapalvelulaki-esitykseen ja vuokratyön laajenevaan käyttöön-ottoon liittyy työntekijöiden suojelua koskevia ja osin lyhytaikaisista työsuhteista johtuvia ongelmia, joita ei ole otettu huomioon lakiesitysten valmistelussa.

1. Soveltuvuustestit maksuttomien palvelujen listaan

16 §. Lakiehdotuksessa kielletään maksujen periminen henkilöasiakkaalta työllistymiseen suoranaisesti tähtäävistä työnvälityspalveluista. Lakiehdotuksen 16 §:n ilmaus on kuitenkin väljä ja tulkinnanvarainen, eikä mielestämme riittävästi suojaa työnhakijaa.

Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että henkilöasiakkaalta voidaan periä maksuja ”tavanomaisia työnvälityspalveluja laajemmista palveluista”. Yhtenä esimerkkinä mainitaan asiakkaan soveltuvuuden selvittäminen. Soveltuvuuden selvittäminen tapahtuu nimenomaan työnantajan vaatimuksesta ja työnantajan intressissä. Mielestämme on kohtuutonta, jos laissa mahdollistetaan tällaisten soveltuvuustestien kustannusten säilyttäminen työnhakijalle. Siksi säännöstä tulee täsmentää.

Lisäksi katsomme, että 22 §:n mukaisesti maksukiellon noudattamista valvovien viranomaisten tulee tulkita säännöksen väistämättä väljää muotoilua työnhakijan eduksi.

2. Salassapito

20 §. Salassapitovelvollisuuden rajoittamista koskeva 3 momentti olisi muutettava vastaa-

maan lakiehdotuksen perusteluita. Siksi tiedon ilmaisemisen tulisi olla mahdollista vain viranomaiselle, joka yleensä on toimissaan vaitiolovelvollinen ja joka toimii virkavastuulla.

3. Valvonta

22 §. Yksityisen työnvälityksen mahdollistaminen nykyistä laajemmin korostaa tarvetta myös työnvälityksen valvonnan tehostamiseen. Lakiehdotuksen 22 §:ssä viranomaisten valvontavelvollisuus rajoittuu vain 16 §:n mukaiseen

maksukieltojen noudattamiseen. Katsomme, että valvonnan tulisi ulottua myös työnvälityksen 6 §:n 2 momentin mukaiseen puolueettomuuden ja tasapuolisuuden valvontaan sekä 20 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden noudattamisen valvontaan. Säännöstä tulee täsmentää näiltä osin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme:

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Työvoimapalvelulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—5 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Työvoimapalvelut

6—10 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Työvoimapalveluihin liittyvät etuudet

11—14 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 luku

Palvelujen maksullisuus

15 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

16 §

Työnvälityspalvelujen maksukiellot

Työllistymiseen suoranaisesti tähtäävistä työnvälityspalveluista ja työnantajan edellyttä-

mästä asiakkaan soveltuvuuden selvittämisestä ei saa periä maksua henkilöasiakkaalta.
(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Yhteistyö

17 ja 18 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

6 luku

Tietosuoja

19 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

20 §

Salassapitovelvollisuus

(1—2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
Mitä 2 momentissa säädetään, ei estä tiedon ilmaisemista *viranomaiselle*, jolla on lain perusteella oikeus saada asiasta tieto.

7 luku

Erinäiset säännökset

21 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

22 §

Valvonta

Tämän lain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua työnvälityksen puolueettomuutta ja tasapuolisuutta, 16 §:ssä tarkoitettujen työnvälityspalvelujen maksukieltojen noudattamista sekä 20 §:ssä tarkoitettua salassapitovelvollisuuden noudattamista

valvovat työsuojeluviranomaiset sen mukaan kuin työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/73) säädetään.

23 ja 24 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 1993

Jukka Roos
Paavo Nikula

Pekka Leppänen

Johannes Koskinen
Lea Mäkipää

Marja-Leena Viljamaa
Eila Rimmi
Reijo Lindroos

